

PRAKTISKĀ ROKASGRĀMATA

PIERĀDĪJUMU IEGŪŠANAS

REGULAS PIEMĒROŠANAI

**(Padomes 2001. gada 28. maija Regula (EK) Nr. 1206/2001 par
sadarbību starp dalībvalstu tiesām pierādījumu iegūšanā civillietās un
komercietās)**

**Šo dokumentu ir sagatavojuši Komisijas dienesti,
konsultējoties ar Eiropas Tiesiskās sadarbības tīklu civillietās
un komercietās (<http://europa.eu.int/civiljustice>)**

SATURS

I. Ievads

II. Regulas mērķi

III. Regulas darbības joma un mijiedarbība ar starptautiskajiem līgumiem

IV. Tiesas un iestādes

V. Pierādījumu iegūšanas metodes

A. Divas metodes

B. Pieprasījums kompetentajai tiesai no pieprasījuma iesniedzējas tiesas (4. -16. pants)

a) Pieprasījumu nosūtīšana

a1) Forma un saturs

a2) Īpašie pieprasījumi

a3) Veidi, kā ātri nosūtīt pieprasījumus un citus paziņojumus

a4) Valodas

a5) Atbrīvojums no pieprasījumu autentiskuma noteikšanas

b) Pieprasījumu saņemšana

b1) Saņemšanas apstiprināšana

b2) Nepilnīgs pieprasījums

c) Pieprasījuma saņēmējas tiesas veikta pierādījumu iegūšana

- c1) Termiņi
 - c2) Pieprasījumu izpildei piemērojamie tiesību akti (10. pants)
 - c3) Piespiedu līdzekļi
 - c4) Pieprasījuma izpilde ar pušu vai pieprasījuma iesniedzējas tiesas pārstāvju klātbūtni un līdzdalību
- d) Atteikums izpildīt pieprasījumu
- d1) Personas tiesības vai pienākums atteikties liecināt
 - d2) Dažādi atteikuma iemesli
 - d3) Sabiedriskās kārtības atrunas nepiemērošana
 - d4) Atteikuma sekas
- e) Pieprasījuma saņēmējas tiesas paziņojums par kavēšanos vai atteikumu
- f) Procedūra pēc pieprasījuma izpildes

C. Pieprasījuma iesniedzējas tiesas veikta tieša pierādījumu iegūšana 17. pants

D. Noteikumi par moderno saziņas līdzekļu izmantošanu

I pielikums. Pierādījumu iegūšanas metodes

II pielikums. Pieprasījums kompetentajai tiesai

III pielikums. Tieša pierādījumu iegūšana (17. pants)

IV pielikums. Standarta veidlapas (pielikums)

I. Ievads

1. Bieži vien nepietiek ar prasības celšanu pret citu personu, lai faktiski uzvarētu lietā, jo šī otra persona apstrīd faktus, kas ir prasījuma pamatā. Tādēļ parasti ir būtiski iesniegt tiesai pierādījumus, lai pierādītu sava prasījuma pamatotību. Lai to izdarītu, var būt nepieciešams iegūt pierādījumus citā dalībvalstī, nevis tajā dalībvalstī, kurā tiesvedība ir vai varētu tikt uzsākta, piemēram, var būt nepieciešams nopratināt lieciniekus citās dalībvalstīs vai tiesai, iespējams, nepieciešams apmeklēt notikuma vietu citā dalībvalstī.

2. Līdz 2004. gadam pierādījumu iegūšanu dalībvalstu starpā neregulēja visām dalībvalstīm saistošs tiesību akts. Eiropas Savienības Padome 2001. gadā pieņēma Regulu (EK) Nr. 1206/2001 par sadarbību starp dalībvalstu tiesām pierādījumu iegūšanā civillietās un komerclietās („Regula”), kurā noteikti procesuālie noteikumi, lai atvieglotu pierādījumu iegūšanu citā dalībvalstī. Regula ir piemērojama visā Eiropas Savienībā, izņemot Dāniju, no 2004. gada 1. janvāra. Attiecībās starp attiecīgajām dalībvalstīm tā aizstāj Hāgas 1970. gada konvenciju.

Regula un visa informācija, kas attiecas uz tās piemērošanu, ir pieejama Eiropas Tiesiskās sadarbības atlasā civillietās un komerclietās mājas lapā:

http://europa.eu.int/comm/justice_home/judicialatlascivil/html/takingevinformation_iv.htm

II. Regulas mērķi

3. Bieži kādas dalībvalsts tiesai, kurai ir jāpieņem lēmums civillietā vai komerclietā, ir jāiegūst pierādījumi citā dalībvalstī.

4. Regulas galvenais mērķis ir nodrošināt, lai pieprasījumi pierādījumu iegūšanai tiktu ātri izpildīti. Civillietu vai komerclietu tiesvedības efektivitātes nolūkos ir nepieciešams, lai pieprasījumi pierādījumu iegūšanai tiktu nosūtīti un izpildīti tieši, turklāt izmantojot iespējami ātrākos līdzekļus starp dalībvalstu tiesām. Lai veicinātu

pierādījumu iegūšanu, Regulā ir paredzēta arī iespēja, ka dalībvalsts tiesa tieši iegūt pierādījumus citā dalībvalstī.

III. Regulas darbības joma un mijiedarbība ar starptautiskajiem līgumiem

5. Atbilstoši 1. panta 1. punktam Regulu piemēro civillietās vai komerclietās, ja dalībvalsts tiesa saskaņā ar šīs valsts tiesību aktiem lūdz:

- citas dalībvalsts kompetentai tiesai iegūt pierādījumus;
- iespēju nepastarpināti iegūt pierādījumus citā dalībvalstī.

Saskaņā ar Regulas 1. panta 2. punktu nav pieļaujams iesniegt pieprasījumu iegūt pierādījumus, kurus nav paredzēts izmantot tādā tiesvedībā, kas nav uzsākta vai paredzēta.

6. Līdz ar to Regulas piemērošanā ir jāievēro četri nosacījumi. Regulu piemēro:

- pieprasījumiem pierādījumu iegūšanai;
- pierādījumiem, kas paredzēti izmantošanai uzsāktā vai paredzētā tiesvedībā;
- civillietās vai komerclietās;
- dalībvalsts tiesa.

7. Jēdziens „civillietas un komerclietas” ir autonomas jēdziens Kopienas tiesībās, ko interpretē saistībā ar Regulas un EK Līguma mērķiem un jo īpaši ar tā 65. pantu. Eiropas Kopienu Tiesa dažādos gadījumos ir sniegusi minētā jēdziena interpretāciju¹. Regulu piemēro jebkurā tiesvedībā civillietās un komerclietās neatkarīgi no tiesvedības tiesas vai tribunāla būtības. To piemēro strīdos, piemēram, kas izriet no civiltiesībām un komerciesībām, patērētāju tiesībām, darba tiesībām un pat konkurences tiesībām, ciktāl tie attiecas uz tiesvedību civillietās. Turklāt ir jāuzsver, ka Regulas darbības jomā ietilpst no Briseles I Regulas² darbības jomas izslēgtās lietas, piemēram, lietas, kas attiecas uz fizisko personu statusu vai tiesībspēju, īpašumtiesībām, kas izriet no laulības

¹ Skatīt, piemēram, 1976. gada 14. oktobris, 29/76, *LTU* pret *Eurocontrol*, Eiropas Kopienu Tiesas prakses apkopojumā 1541; 1980. gada 16. decembris, 814/79, *Ruffler*, Eiropas Kopienu Tiesas prakses apkopojumā 3807; 1993. gada 21. aprīlis, C-172/91, *Sontag*, Eiropas Kopienu Tiesas prakses apkopojumā I-1963; 2002. gada 14. novembris, C-271/00, *Steenbergen* pret *Baten*.

² Padomes 2000. gada 22. decembra Regula (EK) Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās.

attiecībām, testamentiem un mantošanas; bankrotu, ar maksātnespējīgu uzņēmumu vai citu juridisko personu likvidāciju saistītām procedūrām, tiesas rīkojumiem, mierizlīgumiem un līdzīgām procedūrām.

8. Regulā nav definēts „pierādījumu” jēdziens. Tas ietver, piemēram, liecinieku nopratināšanu par lietas faktiem, pušu, ekspertu uzklaušāšanu, dokumentu vai apliecinājumu iegūšanu, faktu konstatēšanu, ģimenes vai bērna labklājības apsekošanu.

9. Regulā nav „tiesas” jēdziena definīcijas. Tomēr tas būtu plaši interpretējams, attiecinot šo jēdzienu uz visām dalībvalstu iestādēm, kuru jurisdikcijā ietilpst ar Regulas³ darbības jomu aptvertās lietas. Jēdziens „tiesa” neietver šķīrējtiesas.

10. Pieprasījumu iesniedz tikai tādu pierādījumu iegūšanai, kas ir paredzēti izmantošanai uzsāktā vai paredzētā tiesvedībā. Tas ietver pierādījumu iegūšanu arī pirms tiesvedība, kurā šie pierādījumi būtu izmantojami, faktiski ir uzsākta, piemēram, ja ir nepieciešams iegūt tādus pierādījumus, kuru iegūšana vēlāk nebūtu iespējama.

11. Saskaņā ar Regulas 21.panta 1.punktu jautājumos, uz kuriem attiecas Regula, tā prevalē pār citādiem noteikumiem divpusējos vai daudzpusējos nolīgumos vai vienošanās, kuras ir noslēgušas dalībvalstis, un jo īpaši Hāgas 1970. gada 18. marta konvencijā par pierādījumu iegūšanu ārvalstīs civillietās vai komercietās attiecībās starp dalībvalstīm, kas ir Konvencijas līgumslēdzējas puses.

12. Tomēr Regula neliedz dalībvalstīm saglabāt vai slēgt nolīgumus vai citas vienošanās starp divām vai vairākām šādām dalībvalstīm, lai veicinātu pierādījumu iegūšanu, ciktāl tās ir atbilstošas šai Regulai (21. panta 2. punkts).

IV. Tiesas un iestādes

³ Šajā sakarā kā piemēru skatīt „tiesas” definīciju 2. panta 1. punktā Padomes 2003. gada 27. novembra Regulā (EK) Nr. 2201/2003 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību un par Regulas (EK) Nr.1347/2000 atcelšanu.

13. Regulā ir paredzētas dažādas tiesas un iestādes.

- **pieprasījuma iesniedzēja tiesa** [tiesa, kas iesniedz pieprasījumu] (2. pants) ir tiesa, kurā ir uzsākta vai paredzēta tiesvedība.
- **pieprasījuma saņēmēja tiesa** [tiesa, kas saņem pieprasījumu] (2. pants) ir citas dalībvalsts kompetentā tiesa, kas veic pierādījumu iegūšanu.
- **Centrālā institūcija** (3. panta 1. punkts) sniedz tiesām informāciju un cenšas rast risinājumus problēmām, kas varētu rasties attiecībā uz pieprasījumu. Centrālā institūcija izņēmuma gadījumos pēc pieprasījuma iesniedzējas tiesas lūguma nosūta pieprasījumu kompetentajai tiesai. Kā iepriekš minēts (4. punktā), civillietu vai komercietu tiesvedības efektivitātes nolūkos ir nepieciešams, lai pieprasījumi pierādījumu iegūšanai tiktu nosūtīti un izpildīti tieši, turklāt izmantojot iespējami ātrākos līdzekļus starp dalībvalstu tiesām. Tādējādi centrālā institūcija tikai izņēmuma kārtā nosūta pieprasījumu.
- **Kompetentā iestāde** (3. panta 3. punkts) pieņem lēmumus par pieprasījumiem tiešai pierādījumu iegūšanai saskaņā ar 17. pantu. Centrālo institūciju var nozīmēt arī kā kompetento iestādi.

V. Pierādījumu iegūšanas metodes

A. *Divas metodes*

14. Regulas II nodaļā ir ietverti noteikumi par pieprasījumu nosūtīšanu un izpildi. Kā paskaidrots iepriekš, Regula paredz divas metodes pierādījumu iegūšanai (skatīt I pielikumu):

- pieprasījuma saņēmējas tiesas veikta pierādījumu iegūšana, pamatojoties uz pieprasījuma iesniedzējas tiesas tieši nosūtīto pieprasījumu pieprasījuma saņēmējai tiesai (skatīt B turpmāk);
- tieša pierādījumu iegūšana, ko veic pieprasījuma iesniedzēja tiesa (skatīt C

turpmāk).

Divas minētās metodes var nošķirt pēc atbildīgās tiesas par pierādījumu iegūšanu (pirmajā gadījumā tā ir pieprasījuma saņēmēja tiesa, otrajā gadījumā – pieprasījuma iesniedzēja tiesa). Atšķiras arī tas, ka tiešajā pierādījumu iegūšanā ir nepieciešama tās dalībvalsts atļauja, kurā iegūstami pierādījumi. Abos gadījumos pierādījumus var iegūt gan klātienē, gan, izmantojot tālsaziņas līdzekļus (piemēram, izmantojot videokonferenci). Piemēram, attiecībā uz liecinieku nopratināšanu, lai nošķirtu divas minētās metodes, ir svarīgi noskaidrot, kura tiesa ir atbildīga par pierādījumu iegūšanu. Jāatzīmē, ka abos gadījumos Regulā ir paredzēta iespēja, ka tiesa, kura nav atbildīga par pierādījumu iegūšanu, tomēr tajā piedalās (skatīt 12. pantu un 17. panta 4. punktu). Tas var nozīmēt arī to, ka tiesa, kas nav atbildīga par pierādījumu iegūšanu, bet piedalās tajā, var nopratināšanā lieciniekam uzdot jautājumus, ja tam piekrīt par pierādījumu iegūšanu atbildīgā tiesa.

B. Pieprasījums kompetentajai tiesai no pieprasījuma iesniedzējas tiesas (4. - 16. pants)

a) Pieprasījumu nosūtīšana

a1) Forma un saturs

15. Regulas 4. panta 1. punktā ir paredzēti noteikumi, kas attiecas uz formu un saturu pieprasījuma nosūtīšanai (skatīt arī II pielikumu). Pieprasījumu noformē, izmantojot *A veidlapu*. Veidlapu var aizpildīt tiešsaistē atlasā:

http://europa.eu.int/comm/justice_home/judicialatlascivil/html/te_filling_lv.htm.

Tajā jāiekļauj šādas ziņas:

(a) pieprasījuma iesniedzēja tiesa un, ja nepieciešams, pieprasījuma saņēmēja tiesa.

Kompetento tiesu saraksts, kā arī to teritoriālā kompetence ir pieejama rokasgrāmatā Eiropas Tiesiskās sadarbības atlasā civillietās un komerclietās šādā mājas lapā:

http://europa.eu.int/comm/justice_home/judicialatlascivil/html/te_documents_lv.ht

m;

- (b) lietas pušu un to pārstāvju, ja tādi ir, vārdi/nosaukumi un adreses;
- (c) lietas raksturs un būtība un īss faktu izklāsts.
Šā noteikuma izpildē var būt lietderīgi kopā ar faktu izklāstu ietvert prasības juridisko pamatu, īsu lietas jautājumu aprakstu un pierādījumu saistību ar šiem jautājumiem (*A veidlapas* 11. punkts);
- (d) iegūstamo pierādījumu apraksts;
- (e) ja pieprasījums ir par personas nopratināšanu:
 - nopratināmās personas (personu) vārds (vārdi) un adrese (adreses),
 - nopratināmajai personai (personām) uzdodamie jautājumi vai faktu izklāsts, par ko tā (tās) jānopratina,
 - ja atbilstoši, atsauce uz tiesībām atteikties liecināt saskaņā ar pieprasījuma iesniedzējas tiesas dalībvalsts tiesību aktiem;
 - jebkādas prasības, ka nopratināšana ir jāveic ar zvērestu vai solījumu, un prasības izmantot īpašu formu,
 - ja atbilstoši, jebkāda cita informācija, ko pieprasījuma iesniedzēja tiesa uzskata par vajadzīgu.

a2) Īpašie pieprasījumi

16. Ja pieprasījums ir par dokumentu izprasīšanu vai objektu pārbaudi, saskaņā ar Regulas 4. panta 1. punkta „f” apakšpunktu tajā ir jāietver precīzas ziņas par tiem.

17. Ja pieprasījuma iesniedzēja tiesa ir lūgusi izpildīt pieprasījumu saskaņā ar īpašu procedūru, kas paredzēta minētās tiesas dalībvalsts tiesību aktos, tai ir jāizmanto *A veidlapa* ar šādu norādi (4. panta 1. punkta „g” apakšpunkts). Kā norādīts *A veidlapas* 13. punktā, sīkākas ziņas un paskaidrojumi par īpašo procedūru ir jāizklāsta veidlapas pielikumā. Īpašā procedūra varētu, piemēram, attiekties uz pierādījumu nostiprināšanas

veidu vai veidu, kādā ir jānoprātina liecinieks, jāuzklausā puses, jānozīmē eksperts vai jāuzrāda dokumenti, utt.

18. Ja pieprasījuma iesniedzēja tiesa lūdz pieprasījuma saņēmēju tiesu pierādījumu iegūšanā izmantot komunikāciju tehnoloģijas, jo īpaši videokonferenci vai telefonkonferenci, saskaņā ar 4. panta 1. punkta „g” apakšpunktu pieprasījumā šāda prasība ir attiecīgi jānorāda (izmantojot *A veidlapu*).

a3) *Veidi, kā ātri nosūtīt pieprasījumus un citus paziņojumus*

19. Saskaņā ar Regulas 6. pantu visi pieprasījumi un paziņojumi ir jānosūta ar iespējami ātrākajiem līdzekļiem, ko pieprasījuma saņēmēja dalībvalsts ir norādījusi kā pieņemamus. Dalībvalstu attiecīgie paziņojumi ir pieejami Eiropas Tiesiskās sadarbības atlasā civillietās un komercietās.

Nosūtīšanu var veikt, izmantojot jebkādus atbilstošus līdzekļus, ja saņemtajā dokumentā ir precīzi atspoguļots nosūtītā dokumenta saturs un visa tajā ietvertā informācija ir salasāma.

a4) *Valodas*

20. Atbilstoši Regulas 5. pantam pieprasījums un visa turpmākā korespondence ir jā sagatavo:

- pieprasījuma saņēmējas dalībvalsts oficiālajā valodā;
- vai, ja attiecīgajā dalībvalstī ir vairākas oficiālās valodas, tās vietas oficiālajā valodā vai vienā no oficiālajām valodām, kur paredzēts veikt pieprasīto pierādījumu iegūšanu;
- vai citā valodā, kuru pieprasījuma saņēmēja dalībvalsts ir norādījusi kā pieņemamu.

Dokumenti, kurus pieprasījuma iesniedzēja tiesa uzskata par nepieciešamiem pieprasījuma izpildei, pievieno tulkojumu tajā valodā, kurā rakstīts pieprasījums.

21. Atlasā ir pieejams saraksts, kurā ietvertas dalībvalstu oficiālās valodas vai citas

valodas, kuras dalībvalstis ir paziņojušas par pieņemamām saskaņā ar 5. pantu un 22. panta 4. punktu veidlapu aizpildīšanai.

a5) Atbrīvojums no pieprasījumu autentiskuma noteikšanas

22. Pieprasījumu un visus pārējos pieprasījumam pievienotos dokumentus atbrīvo no autentiskuma noteikšanas vai līdzīgām formalitātēm (4. panta 2. punkts).

b) Pieprasījumu saņemšana

b1) Saņemšanas apstiprināšana

23. Pieprasījuma saņēmēja tiesa, izmantojot pielikumā ietvertu *B veidlapu*, septiņu dienu laikā pēc pieprasījuma saņemšanas (7. panta 1. punkts) nosūta saņemšanas apstiprinājumu pieprasījuma iesniedzējai tiesai.

24. Ja pieprasījums neatbilst noteikumiem par valodu (5. pants) vai nosūtīšanu (6. pants), pieprasījuma saņēmēja tiesa saņemšanas apstiprinājumā izdara attiecīgu piezīmi.

25. Ja tāda pieprasījuma izpilde, kas atbilst noteikumiem par valodu, nav piekritīga tiesai, kurai tas nosūtīts, tiesa pārsūta pieprasījumu kompetentai tiesai savā dalībvalstī un par to informē pieprasījuma iesniedzēju tiesu (izmantojot *A veidlapas* 14. punktu).

b2) Nepilnīgs pieprasījums

26. Divos gadījumos pieprasījumu nav iespējams izpildīt, ja tas ir nepilnīgs.

27. Pirmkārt, ja pieprasījumā nav ietverta visa vajadzīgā informācija atbilstoši 4. pantam (8. panta 1. punkts). Šādā gadījumā tiesa, kas saņem pieprasījumu, par to informē tiesu, kas iesniedz pieprasījumu, nekavējoties vai vēlākais 30 dienu laikā pēc pieprasījuma saņemšanas, izmantojot *C veidlapu*, un pieprasa tai nosūtīt trūkstošo

informāciju, kurai jābūt norādītai pēc iespējas precīzi.

28. Otrkārt, ja ir nepieciešama drošības nauda vai avanss (8. panta 2. punkts).

- Pieprasījuma izpilde saskaņā ar 10. pantu nav pamats nekādam nodokļu vai izmaksu atmaksāšanai (18. panta 1. punkts). Izņēmums ir samaksa ekspertiem un tulkiem, kā arī izmaksas, kas radušās, piemērojot 10. panta 3. un 4. punktu.
- Ja ir nepieciešams eksperta atzinums, pieprasījuma saņēmēja tiesa pirms pieprasījuma izpildes drīkst papildus lūgt pieprasījuma iesniedzējai tiesai atbilstošu drošības naudu vai avansu izmaksu segšanai (18. panta 3. punkts). Visos citos gadījumos drošības nauda vai avanss nav pieprasījuma izpildes nosacījums.
- Ja ir nepieciešama drošības nauda vai avanss, pieprasījuma saņēmēja tiesa par to informē pieprasījuma iesniedzēju tiesu nekavējoties (vēlākais 30 dienu laikā pēc pieprasījuma saņemšanas), izmantojot pielikumā doto *C veidlapu*, kā arī informē pieprasījuma iesniedzēju tiesu, kā būtu iemaksājama drošības nauda vai avanss. Pieprasījuma saņēmēja tiesa nekavējoties (vēlākais 10 dienu laikā no brīža, kad saņemta drošības nauda vai avanss) apstiprina drošības naudas vai avansa saņemšanu, izmantojot *D veidlapu* (8. panta 2. punkts).

c) Pieprasījuma saņēmējas tiesas veikta pierādījumu iegūšana

c1) Termini

29. Ja pieprasījums ir aizpildīts un to ir iespējams izpildīt, saskaņā ar 10. panta 1. punktu pieprasījuma saņēmēja tiesa izpilda pieprasījumu nekavējoties vai vēlākais 90 dienu laikā pēc tā saņemšanas.

30. Gadījumā, ja pieprasījumu nav iespējams izpildīt, jo tas neietver visu nepieciešamo informāciju saskaņā ar 4. pantu vai neatbilst nosacījumiem, kas izklāstīti 5. un 6. pantā, 10. pantā norādītais termiņš sākas tikai tad, kad pienācīgi aizpildītu pieprasījumu saņem tiesa, kas saņem pieprasījumu (9. pants).

31. Ja pirms pieprasījuma izpildes pieprasījuma saņēmēja tiesa ir lūgusi pieprasījuma iesniedzējai tiesai iemaksāt drošības naudu vai avansu izmaksu segšanai saskaņā ar

18. panta 3. punktu, šis termiņš sākas dienā, kad tiek iemaksāta drošības nauda vai avanss.

c2) Pieprasījumu izpildei piemērojamie tiesību akti

32. Vispārēji pieprasījuma saņēmēja tiesa izpilda pieprasījumu saskaņā ar savas valsts tiesību aktiem (10. panta 2. punkts). Tomēr tā var izpildīt pieprasījumu saskaņā ar īpašu procedūru, kas noteikta pieprasījuma iesniedzējas tiesas dalībvalsts tiesību aktos, ja minētā tiesa to ir lūgusi saskaņā ar 13. punktu *A veidlapā* (skatīt iepriekš 15. punktu). Ja pieprasījuma saņēmējai tiesai ir kādas neskaidrības par lūgto īpašo procedūru, tā, izmantojot *C veidlapu*, var pieprasīt papildu informāciju.

33. Tomēr, ja attiecīgā procedūra ir pretrunā pieprasījuma saņēmējas tiesas dalībvalsts tiesību aktiem vai ir būtiskas praktiskās grūtības, pieprasījuma saņēmēja tiesa var atteikties pierādījumus iegūt šādā veidā (10. panta 3. punkts). Procedūru var uzskatīt par neatbilstošu pieprasījuma saņēmējas tiesas dalībvalsts tiesību aktiem, ja tā ir pretrunā šo tiesību aktu pamatprincipiem. Abos gadījumos pieprasījuma saņēmēja tiesa, izmantojot *E veidlapu*, informē pieprasījuma iesniedzēju tiesu.

c3) Piespiedu līdzekļi

34. Piespiedu līdzekļiem pieprasījuma izpildē piemērojamās tiesību aktus nosaka saskaņā ar pieprasījuma saņēmējas tiesas dalībvalsts tiesību aktiem, ciktāl tajos noteikta šāda izpilde lūgumiem, ko tādā pašā nolūkā iesniedz valsts iestādes attiecīgajā dalībvalstī vai viena no attiecīgajām iesaistītajām pusēm (13. pants). Jāuzsver, ka tiešā pierādījumu iegūšana (skatīt 50. līdz 55. punktu) drīkst notikt tikai tad, ja to var veikt brīvprātīgi, nepiemērojot piespiedu līdzekļus. (17. panta 2. punkts).

c4) Pieprasījuma izpilde ar pušu vai pieprasījuma iesniedzējas tiesas pārstāvju klātbūtni un līdzdalību

35. Ja tas ir paredzēts pieprasījuma iesniedzējas tiesas dalībvalsts tiesību aktos pusēm un to pārstāvjiem, ja tādi ir, ir tiesības būt klāt laikā, kad pieprasījuma saņēmēja tiesa

iegūst pierādījumus (11. panta 1. punkts).

36. Ja tas atbilst pieprasījuma iesniedzējas tiesas dalībvalsts tiesību aktiem, pieprasījuma iesniedzējas tiesas pārstāvjiem ir tiesības būt klāt pieprasījuma saņēmējas tiesas veiktā pierādījumu iegūšanā (12. panta 1. punkts).

37. Pieprasījuma iesniedzējas tiesas „pārstāvis” ir tiesas pārstāvis, ko minētā tiesa pilnvarojusi saskaņā ar savas dalībvalsts tiesību aktiem, vai arī jebkāda cita persona, piemēram, eksperts, ko pilnvarojusi minētā tiesa.

38. Pieprasījuma iesniedzēja tiesa savā pieprasījumā (*A veidlapa*) informē pieprasījuma saņēmēju tiesu, ka puses un to pārstāvji, ja tādi ir, būs klāt, un, ja nepieciešams, ka viņu līdzdalība tiek prasīta, vai ka tiesas pārstāvji būs klāt un, ja nepieciešams, ka to līdzdalība tiek prasīta. Šo informāciju var sniegt arī jebkurā citā piemērotā brīdī (11. panta 2. punkts un 12. panta 3. punkts).

39. Ja pierādījumu iegūšanā ir prasīta šāda pušu vai to pārstāvju, ja tādi ir, vai pieprasījuma iesniedzējas tiesas pārstāvju līdzdalība, pieprasījuma saņēmēja tiesa paredz nosacījumus, ar kādiem tie drīkst piedalīties, ja šāda kārtība nav pretrunā pieprasījuma saņēmējas tiesas dalībvalsts tiesību aktiem vai nav būtisku praktisko grūtību (11. panta 3. punkts, 12. panta 4. punkts un 10. panta 3. punkts).

40. Ja šāda procesuālā kārtība tiek pieņemta, pieprasījuma saņēmēja tiesa, izmantojot *E un F veidlapu*, informē puses un to pārstāvjus, ja tādi ir, vai pieprasījuma iesniedzēju tiesu par laiku un vietu, kur notiks attiecīgās procesuālās darbības, kā arī, ja nepieciešams, par nosacījumiem, ar kādiem minētās personas drīkst piedalīties (11. panta 4. punkts un 12. panta 5. punkts).

41. Pieprasījuma saņēmējai tiesai jebkurā gadījumā ir iespēja lūgt pusēm un to pārstāvjiem, ja tādi ir, būt klāt vai piedalīties pierādījumu iegūšanā, ja šāda iespēja ir paredzēta tās dalībvalsts tiesību aktos (11. panta 5. punkts).

d) Pieprasījuma izpildes atteikums

d1) Personas tiesības vai pienākums atteikties liecināt

42. Regulas 14. pants paredz, ka pieprasījumu nopratināt personu neizpilda, ja attiecīgā persona atsaucas uz:

- tiesībām atteikties liecināt vai
- aizliegumu liecināt.

Attiecīgā persona var atsaukties uz:

- pieprasījuma saņēmējas tiesas dalībvalsts tiesību aktiem;
- pieprasījuma iesniedzējas tiesas dalībvalsts tiesību aktiem. Šādā gadījumā tiesības ir jānorāda pieprasījumā, vai nepieciešamības gadījumā pēc tās tiesas lūguma, kas saņem pieprasījumu, tās ir jāapstiprina pieprasījuma iesniedzējai tiesai.

d2) Dažādi atteikuma iemesli

43. Tā kā Regulas mērķis ir veicināt pierādījumu iegūšanu pārrobežu lietās, pieprasījuma izpildi atsaka tikai izņēmuma gadījumos. To, vai atteikumu var pārsūdzēt, nosaka attiecīgās valsts tiesību akti. Atteikuma iemeslu skaits ir ļoti ierobežots. Pieprasījuma izpildi drīkst atteikt tikai tad, ja:

- pieprasījums neietilpst Regulas darbības jomā (1. pants);
- pieprasījuma iesniedzēja tiesa nav kompetenta izpildīt pieprasīto pasākumu (14. panta 2. punkta „b” apakšpunkts);
- pieprasījuma iesniedzēja tiesa neizpilda pieprasījuma saņēmējas tiesas lūgumu aizpildīt pieprasījumu saskaņā ar 8. pantu 30 dienu laikā no brīža, kad pieprasījuma saņēmēja tiesa ir lūgusi to veikt;
- drošības nauda vai avanss, kas prasīts saskaņā ar 18. panta 3. punktu, nav samaksāts 60 dienu laikā no brīža, kad pieprasījuma saņēmēja tiesa ir pieprasījusi šādu drošības naudu vai avansu.

44. Jāievēro, ka pieprasījuma izpildi nedrīkst atteikt tikai tādēļ, ka saskaņā ar pieprasījuma saņēmējas tiesas dalībvalsts tiesību aktiem prasījuma priekšmets ir šīs

dalībvalsts tiesu izņēmuma kompetencē vai ka šīs dalībvalsts tiesību akti nepieļauj tiesības veikt attiecīgo darbību (14. panta 3. punkts).

d3) Sabiedriskās kārtības atrunas nepiemērošana

45. Izņemot iepriekš minētos izņēmumus, nav pieļaujams atsaukties uz sabiedriskās kārtības („*ordre public*”) atrunu, lai pieprasījuma saņēmēja tiesa atteiktu pierādījumu iegūšanu.

d4) Atteikuma sekas

46. Ja pieprasījuma izpilde ir atteikta, pamatojoties uz vienu no 14. panta 2. punktā minētajiem iemesliem, pieprasījuma saņēmēja tiesa, izmantojot *H veidlapu*, par to paziņo pieprasījuma iesniedzējai tiesai 60 dienu laikā no pieprasījuma saņemšanas brīža (14. panta 4. punkts).

e) Pieprasījuma saņēmējas tiesas paziņojums par kavēšanos vai atteikumu

47. Ja pieprasījuma saņēmēja tiesa nespēj izpildīt pieprasījumu 90 dienu laikā no pieprasījuma saņemšanas brīža, tā, izmantojot *G veidlapu*, par to informē pieprasījuma iesniedzēju tiesu. Veicot iepriekš minēto, norāda kavēšanās iemeslus, kā arī paredzamo laiku, kāds pieprasījuma saņēmējai tiesai būs nepieciešams pieprasījuma izpildei (15. pants).

48. Ja pieprasījuma saņēmējai tiesai ir lūgts pierādījumu iegūšanā izmantot komunikāciju tehnoloģijas, jo īpaši videokonferenci vai telefonkonferenci saskaņā ar 10. panta 4. punktu un pieprasījuma saņēmēja tiesa nespēj izpildīt minēto prasību dēļ viena 10. panta 4. punkta otrajā teikumā noteiktajiem iemesliem, tā informē pieprasījuma iesniedzēju tiesu, izmantojot *E veidlapu*.

f) Procedūra pēc pieprasījuma izpildes

49. Kad pieprasījuma saņēmēja tiesa ir izpildījusi pieprasījumu, tā nekavējoties nosūta pieprasījuma iesniedzējai tiesai dokumentus, kas apliecina pieprasījuma izpildi, un nepieciešamības gadījumā nosūta atpakaļ no pieprasījuma iesniedzējas tiesas saņemtos dokumentus. Dokumentiem pievieno izpildes apstiprinājumu, izmantojot *H veidlapu* (16. pants).

C. Pieprasījuma iesniedzējas tiesas veikta tieša pierādījumu iegūšana (17. pants)

50. Atbilstoši Regulai dalībvalsts tiesai ir atļauts veikt tiešu pierādījumu iegūšanu citā dalībvalstī. Regulas 17. pantā ir norādīti šīs pierādījumu iegūšanas metodes nosacījumi un termiņi (skatīt III pielikumu).

51. Piemērojamā procedūra ir šāda: tiesa, kas pieprasa veikt tiešu pierādījumu iegūšanu citā dalībvalstī, iesniedz savu pieprasījumu attiecīgās valsts 3. panta 3. punktā minētai centrālajai institūcijai vai kompetentajai iestādei, izmantojot pielikumā norādīto *I veidlapu* (17. panta 1. punkts). Minētā centrālā institūcija vai kompetentā iestāde 30 dienu laikā no pieprasījuma saņemšanas brīža, izmantojot *J veidlapu*, informē pieprasījuma iesniedzēju tiesu par pieprasījuma saņemšanu un, ja nepieciešams, par to, ar kādiem nosacījumiem saskaņā ar tās dalībvalsts tiesību aktiem šāda izpilde ir veicama (17. panta 4. punkts).

52. Jo īpaši centrālā institūcija vai kompetentā iestāde var uzticēt savas dalībvalsts tiesai piedalīties pierādījumu iegūšanā, lai nodrošinātu 17. panta un jo īpaši 17. panta 4. punktā izklāstīto nosacījumu pienācīgu piemērošanu.

53. Centrālā institūcija vai kompetentā iestāde drīkst atteikt pierādījumu tiešu iegūšanu tikai tad, ja (17. panta 5. punkts):

- pieprasījumā nav ietverta visa nepieciešamā informācija atbilstoši 4. pantam (*A veidlapa*);
- pieprasījums neietilpst Regulas darbības jomā (1. pants);
- tiešā pierādījumu iegūšana ir pretrunā tās dalībvalsts tiesību pamatprincipiem. Regulā šie principi nav definēti.

54. Pierādījumus var iegūt tieši tikai tad, ja to var veikt brīvprātīgi, nepiemērojot piespiedu līdzekļus (17. panta 2. punkts). Tādējādi, ja tiešā pierādījumu iegūšana ir saistīta ar personas nopratināšanu, pieprasījuma iesniedzēja tiesa informē attiecīgo personu, ka pierādījumu sniegšana ir brīvprātīga.

55. Neskarot pieprasījuma saņēmēja dalībvalsts tiesību aktos paredzētos noteikumus (skatīt 17. panta 4. punktu), pieprasījuma iesniedzēja tiesa izpilda pieprasījumu saskaņā ar savas valsts tiesību aktiem (17. panta 6. punkts). Pierādījumu iegūšanu veic tiesas pārstāvis vai jebkāda cita persona, piemēram, eksperts, konsulārā vai diplomātiskā amatpersona vai komisārs, kuru pilnvaro saskaņā ar pieprasījuma iesniedzēja tiesas dalībvalsts tiesību aktiem.

D. Noteikumi par moderno saziņas līdzekļu izmantošanu

56. Modernajiem saziņas līdzekļiem ir ievērojama nozīme Regulas veiksmīgai piemērošanai tās mērķu sasniegšanā, proti, garantēt ātru un efektīvu pierādījumu iegūšanu Eiropas Savienībā. Regula paredz, ka pieprasījuma iesniedzēja tiesa var lūgt pieprasījuma saņēmēja tiesai pierādījumu iegūšanā izmantot sakaru tehnoloģijas, jo īpaši videokonferences vai telekonferences (10. panta 4. punkts). Tomēr, ja pieprasījuma iesniedzēja tiesa vēlas būt atbildīga par pierādījumu iegūšanu, piemēro 17. panta noteikumus par tiešo pierādījumu iegūšanu, un ir nepieciešama pieprasījuma saņēmēja dalībvalsts atļauja. Regulā ir noteikts, ka centrālā institūcija vai kompetentā iestāde veicina sakaru tehnoloģiju izmantošanu (17. panta 4. punkts).

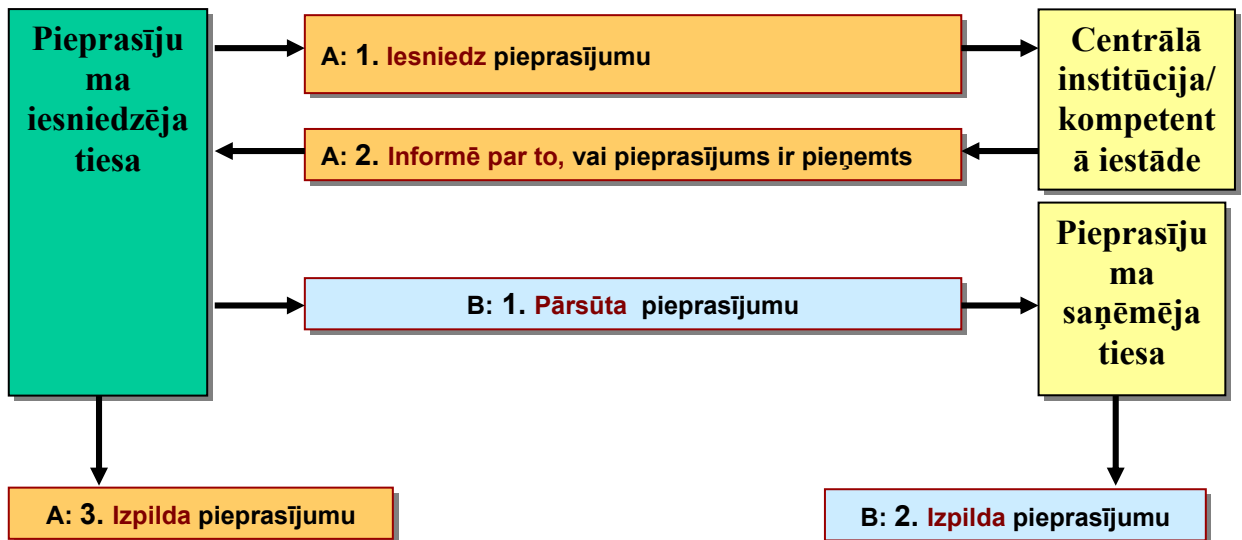
57. Piemēram, attiecībā uz liecinieka nopratināšanu sakaru tehnoloģijas var izmantot par pierādījumu iegūšanu atbildīgā tiesa (t.i., pieprasījuma saņēmēja tiesa saskaņā ar 10. panta 4. punktu vai pieprasījuma iesniedzēja tiesa saskaņā ar 17. pantu). Šādā gadījumā cita tiesa, kura nav atbildīga par pierādījumu iegūšanu (t.i., pieprasījuma iesniedzēja tiesa saskaņā ar 12. panta 3. punktu vai tiesa, kuru ir nozīmējusi centrālā institūcija vai kompetentā iestāde saskaņā ar 17. panta 4. punktu) var piedalīties nopratināšanā, izmantojot saziņas līdzekļus. Kā iepriekš minēts (14. punktā), tas var

nozīmēt arī to, ka tiesa, kas nav atbildīga par pierādījumu iegūšanu, uzdod lieciniekam jautājumus, ja tam piekrīt par pierādījumu iegūšanu atbildīgā tiesa.

58. Dalībvalstis turpmāk informēs par to, kurās tiesās var izmantot videokonferences un telekonferences. Šāda informācija būs pieejama atlasā.

59. Pieprasījuma saņēmējai tiesai ir jāievēro prasība izmantot sakaru tehnoloģijas, ja tas nav pretrunā minētās tiesas dalībvalsts tiesību aktiem un nav būtisku praktisku grūtību. Otrs minētais iemesls atteikumam izmantot sakaru tehnoloģijas praksē ir biežāk sastopams, jo lielākā daļa tiesu dalībvalstīs vēl nav iegādājušās iekārtas pierādījumu iegūšanai, izmantojot modernos saziņas līdzekļus, jo īpaši videokonferences vai telekonferences. Tomēr Regulā ir paredzēts, ka tad, ja pieprasījuma iesniedzēja tiesā vai pieprasījuma saņēmējā tiesā minētie tehniskie līdzekļi nav pieejami, tiesas, savstarpēji vienojoties, var nodrošināt šādu līdzekļu pieejamību.

I pielikums. Pierādījumu iegūšanas metodes

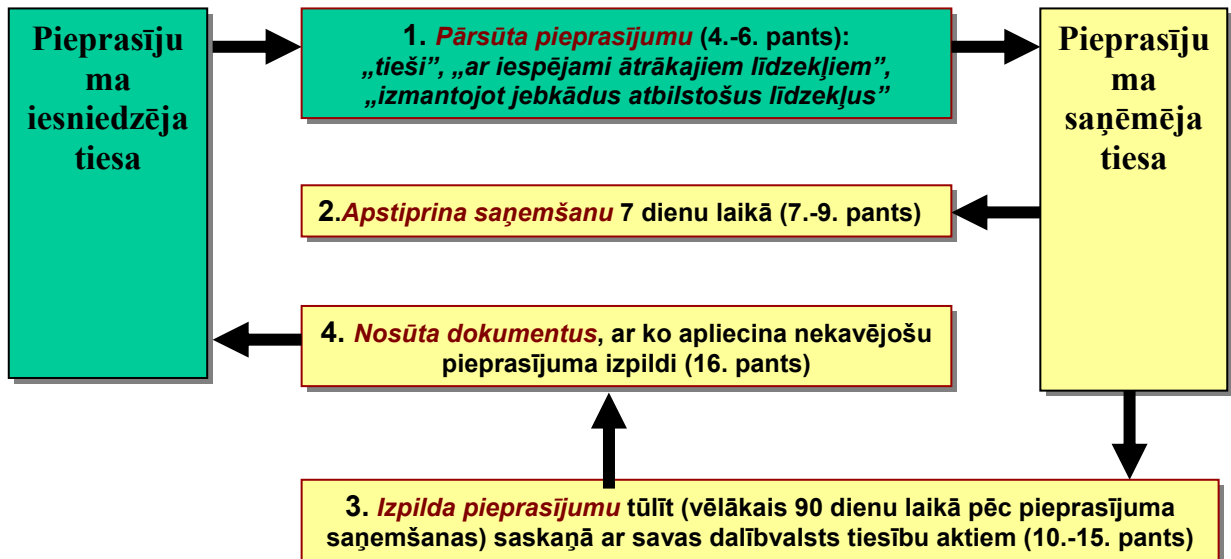

Paskaidrojums.

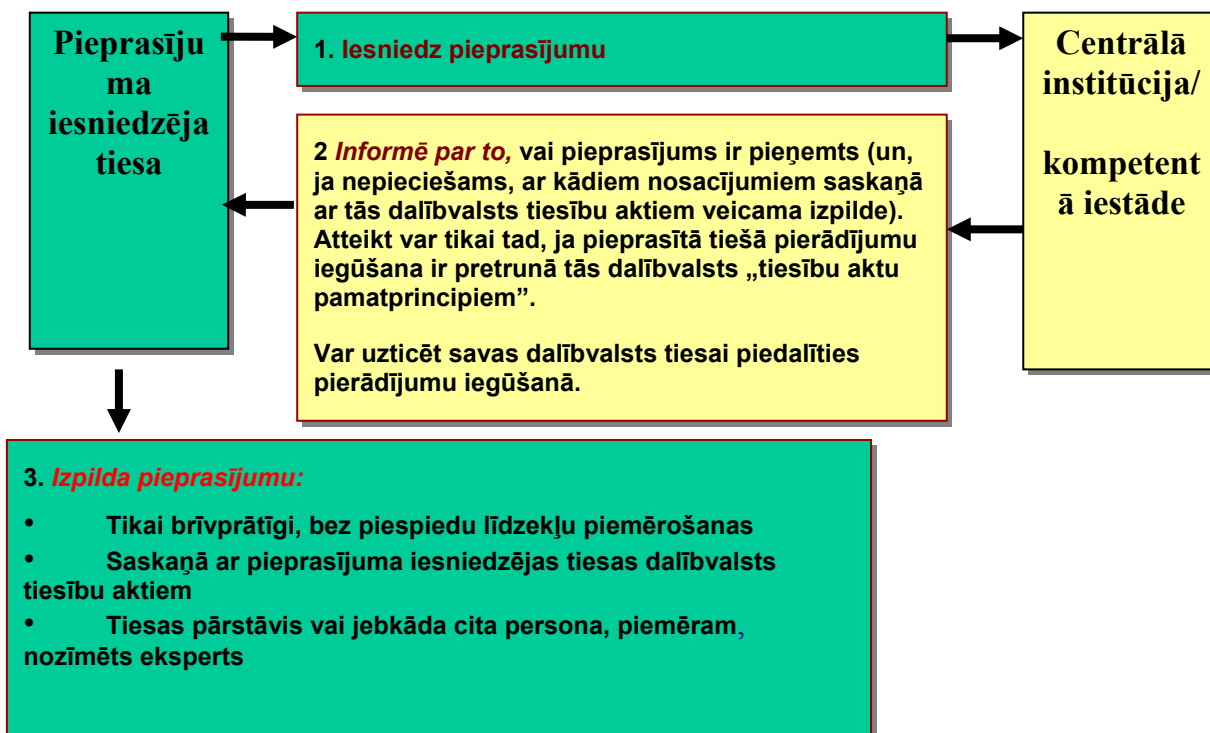
A. Tieša pierādījumu iegūšana (17. pants)

B. Pieprasījuma saņēmējas tiesas veikta pierādījumu iegūšana (4. līdz 16. pants)

II pielikums. Pieprasījums kompetentajai tiesai

III pielikums. Tieša pierādījumu iegūšana (17. pants)

IV pielikums. Standarta veidlapas (pielikums)

A: Pieprasījums pierādījumu iegūšanai

B: Apstiprinājums par pieprasījuma saņemšanu

C: Pieprasījums iesniegt papildu informāciju pierādījumu iegūšanai

D: Apstiprinājums par drošības naudas vai avansa saņemšanu

E: Paziņojums par pieprasījumu veikt īpašas procedūras un/vai izmantot saziņas tehnoloģijas

F: Paziņojums par pierādījumu iegūšanas veikšanas datumu, laiku, vietu un līdzdalības nosacījumi

G: Paziņojums par kavēšanos

H: Informācija par pieprasījuma rezultātu

I: Pieprasījums veikt tiešu pierādījumu iegūšanu

J: Informācija no centrālās institūcijas/kompetentās iestādes